

PEDAGOGICAL SCIENCES

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF SPELLING COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS WITHIN THE HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Bilyavska T.

*candidate of philology science, docent Department of Primary Education
Mykolayiv National University of V. O. Sukhomlynsky*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В МЕЖАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Білявська Т.

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського*

DOI: 10.24412/3453-9875-2021-73-2-31-32

Abstract

The article investigates the problem of spelling competence of future primary school teachers. It is substantiated that spelling competence is an important component of linguistic competence. As a result of the research it was determined that the level of language training of the future teacher meets the modern demands of society. The pedagogical conditions of formation of spelling competence of future primary school teachers in the conditions of modern educational process of higher educational institution are outlined.

Анотація

У статті досліджено проблему орфографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи. Обґрунтовано, що орфографічна компетенція є важливою складовою лінгвістичної компетентності. У результаті дослідження визначено, що рівень мовної підготовки майбутнього вчителя відповідає сучасним запитам суспільства. Окреслено педагогічні умови формування орфографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи в умовах сучасного освітнього процесу вищого навчального закладу.

Keywords: professional education, quality of education, pedagogical conditions, linguistic competence, spelling competence, future teacher, primary school.

Ключові слова: професійна освіта, якість освіти, педагогічні умови, лінгвістична компетентність, орфографічна компетенція, майбутній учитель, початкова школа.

Формування ключових компетентностей та створення ефективних механізмів їхнього впровадження є сьогодні одним із ефективних шляхів оновлення змісту освіти. У цьому контексті важливими є наукові дослідження таких вчених, як-от: В. Беляєв, М. Вашуленко, М. Голуб, А. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, К. Клімова, І. Кочан, Л. Кравець, В. Мельничайко, М. Остапенко, Л. Пономар, М.Пентилюк, Ю. Рашкевич, Л. Скуратовський, Л. Струганець, Г. Шелехова та інші.

Невід'ємною складовою якісної підготовки майбутніх фахівців є лінгвістична освіта, яка посідає одне з важливих місць у системі універсальних та спеціальних компетентностей майбутнього вчителя, але насамперед вчителя початкової школи. Адже саме від його професійної діяльності залежить формування ключових компетентностей здобувачів початкової освіти. Важливо зазначити, що лінгвістична компетентність стала предметом дослідження низки вчених. Наприклад, Є. Божович вважає, що мовна компетентність – це система знань про мову, вміння використовувати мову відповідно до мети того, хто говорить (слухає) та умов спілкування [2]. Н. Дика у своєму дослідженні розкриває структуру лінгвістичної компетентності. На її думку, ця компетентність ґрунтується на системі знань про мову, одиниці мови всіх рівнів (фонетичного, лексичного, словотвірного, морфологічного,

синтаксичного) [4]. У цьому контексті важливим видається зауважити, що

орфографічна компетенція – невід'ємна складова лінгвістичної компетентності. Проте спеціальних досліджень щодо проблем формування цієї компетенції у вищому навчальному закладі вкрай мало. Аналіз наукових праць свідчить про те, що не виявлено факторів, що впливають на процес формування зазначеної компетенції; не досить ґрунтовно досліджено педагогічні умови формування орфографічної компетенції саме майбутніх учителів початкової школи. На нашу думку, освітній процес стане більш ефективним, якщо буде досліджено та визначено педагогічні умови формування орфографічної компетенції в межах закладу вищої освіти.

Логіка дослідження передбачає визначення специфіки формування орфографічної компетенції майбутніх спеціалістів. Під специфікою формування цієї компетенції ми розуміємо сукупність ознак, характерних рис та закономірностей, властивих лише певному процесові. Отже, було виділено такі особливості формування орфографічної компетенції.

1. Базовий рівень знань студентів першого курсу. Як показує педагогічна дійсність, більшість студентів, які вступають на перший курс, мають різні рівні мовної підготовки. Важливо відзначити,

що через економічні, політичні та соціальні проблеми в державі роль сучасного вчителя є частково знеціненою. А відповідно в рейтингу престижних спеціальностей ця професія знаходиться на нижніх позиціях. Тому на спеціальність «Початкова освіта» здебільшого вступають студенти із середнім рівнем знань, а іноді взагалі з низьким. Тому серед сучасного контингенту студентів, які обрали спеціальність «вчитель початкової школи», маємо незначну кількість майбутніх учителів із високим рівнем знань, зокрема з української мови. У цьому контексті постає питання про якісну лінгвістичну підготовку з української мови в межах вищого навчального закладу.

2. Особливість спільної діяльності викладачів та студентів. Значне скорочення аудиторної роботи у процесі вивчення лінгвістичних дисциплін на спеціальності «Початкова освіта». По-перше, скорочено кількість годин за курсом «Сучасна українська літературна мова» за спеціальністю «Початкова освіта»; по-друге, такий предмет, як «Практикум з українського правопису», належить до варіативної частини. А це означає, що не обов'язковий для вивчення. Важливо наголосити, що саме в межах зазначених предметів ми маємо сформувати орфографічну компетенцію майбутніх учителів початкової школи, оскільки згідно з робочою програмою з курсу «Сучасна українська літературна мова» (для студентів спеціальності «Початкова освіта») передбачено вивчення розділу «Орфографія». У межах цього розділу студенти вивчають принципи українського правопису, орфографічні норми та правила. Однак через значне скорочення годин, на вивчення цього матеріалу заплановано одне аудиторне заняття, або взагалі такі теми рекомендовано вивчати та опрацьовувати самостійно.

3. Навчально-методичне забезпечення. У випадках непорядкованості правопису варто було б звернутися до лексикографічних джерел. Але тут є проблема. По-перше, чинний «Український правопис» не дає однозначної відповіді на всі сучасні питання; по-друге, низка орфографічних словників, у тому числі й академічних, потребують оновлення та перевидання. «Орфографічні словники, видані різними авторами, по-різному трактують положення згаданого правопису, або взагалі орієнтуються на альтернативні орфографічні концепції (те саме стосується й багатьох словників-довідників з правопису, підручників, посібників)» [3, с. 6]. Таким чином, тут виникає проблема навчально-методичного забезпечення, яка є вкрай важливою саме у вищих навчальних закладах.

У процесі дослідження цієї проблеми у науковій літературі та педагогічній практиці з'ясовано вимоги, які ставить суспільство перед сучасним учителем початкової школи. Встановлено, що найуспішнішими на ринку праці будуть фахівці, які вміють ставити мету та досягати її, навчатися протягом життя, працювати в команді, можуть критично мислити, спілкуватися у багатокультурному середовищі, володіти сучасними технологіями.

Відповідно визначено протиріччя, які існують у питанні формування орфографічної компетенції

майбутніх учителів початкової школи, зокрема: між тими вимогами, які ставить сучасне суспільство до вчителя початкових класів, та недостатньою теоретико-методологічною базою, на основі якої здійснюється формування орфографічної компетенції майбутніх педагогів.

У цьому контексті важливим видається визначити педагогічні умови, дотримання та реалізація яких, на нашу думку, забезпечить ефективність формування орфографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи. У межах нашого дослідження під педагогічними умовами ми розуміємо такі складові педагогічної системи, які забезпечуватимуть досягнення конкретної педагогічної мети, і за яких процес формування орфографічної компетенції у вищій школі буде якісним та ефективним. Відповідно перша педагогічна умова – формування мотиваційної орієнтації студентів на оволодіння орфографічною компетенцією. Друга педагогічна умова – використання сучасних педагогічних технологій у процесі мовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Третя педагогічна умова – організація освітнього процесу у вищому навчальному закладі в такому напрямі, який передбачає активну взаємодію викладача зі студентом, а також подальшу спільну продуктивну діяльність. Таким чином, вважаємо, що дотримання таких педагогічних умов сприятиме формуванню орфографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи. Варто зазначити, що педагогічні умови базуються на методології професійної освіти, яка віддзеркалює взаємозв'язок та взаємодію різних підходів до вивчення теорії і практики зазначеного питання, а саме: компетентнісного, системного та лінгводидактичного.

Отже, у науковій розвідці ми висвітлили педагогічні умови формування орфографічної компетенції майбутніх учителів початкової школи. Однак це тільки один із компонентів дослідження орфографічної грамотності. Вважаємо, що важливим етапом в подальшому є створення моделі, яка надасть можливість визначити всі структурні елементи педагогічної системи у процесі взаємної діяльності студентів та викладачів: зміст, педагогічні технології, засоби навчання, методи контролю.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. №1 (4). С. 27–33.
2. Божович О.Д. Розвиток мовної компетенції як психологічної системи // Дисертація на здоб. наук. ст. доктора психол. н. М.: 2016. 450 с.
3. Данильчук Д. В. Український правопис: роздоріжжя та дороговкази. Київ: Либідь, 2013. 224с.
4. Дика Н. М. Формування мовної особистості учня загальноосвітнього навчального закладу в умовах реалізації концепції нової української школи. *Науковий журнал «Молодий учений»*. 2017. № 11 (51). Листопад. С. 294–297.
5. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.